

Dan Reinert Petersen, á Norðurlandaráðsfundi í Reykjavík:

Eiga at kannna politisku tilvitanina

Norðurlandaráðið eigur at kannna, hvussu politiska tilvitanin hjá borgarunum kann bótast og hugsjónarliga kjakið styrkjast, segði Dan R. Petersen

I 1947 var 25% af danske vælgere medlemmer af et politisk parti. I dag er tallet 5%. Alt tyder på, at udviklingen er ens i hele Norden. Dette har stort set ført til, at oplitik ikke længere handler om ideologi og holdninger, men om personer, taktik og processer. Mange mener, at udviklingen er foruroligende for demokratiet.

Borgernes kamp for repræsentation i statsmagten går langt tilbage, og de senre, som er vundet over tiden, spænder over mange års utrættelige strid mod feudalsamfundets og aristokratiets jerngreb. Folket, som var aristokratets ejendom, havde således ingen

indflydelse på den politiske dagsorden overhovedet.

Senere, da parlamenter blev valgt til at repræsentere borgerne, var der alligevel fortsat to ting, der gjorde sig gældende: Ikke alle kunne vælge, og ikke alle kunne vælges. Essensen i de tidligere udemokratiske systemer var derfor, at privilegerede enkeltpersoner fik lejlighed til at sætte sine egne interesser på dagsordenen, hvilket netop illustrerer hvorledes folket, og dermed også folkets interesser, blev holdt udenfor statsapparatet.

Med demokratiets genembrud i Norden i slutningen af det 19. århundrede, begyndte alle almindelige borgere at få valgret. Det var i særdeleshed den socialdemokratiske bevægelse, som motiverede og opfordrede borgerne til at kræve sin naturlige ret. Dette, som vi ofte med en vis stolthed kalder for »den Nordiske Model«, har vundet anerkendelse vidt omkring, og det vil være una-

turligt ikke at værne om denne arv. Den frie demokratiske proces, den sociale sikkerhed og de almindelige borgerrettigheder, vi kender, er endda blevet en speciel eksportvare fra Norden til, for eksempel de Baltiske lande.

Men det er altid en vis fare ved at tro, at alting er, som det skal. I nyere tid har vi oplevet, hvorledes visse politiske profiler har vokset sig større end deres oprindelige partier. Massemedierne og nyhedsmagasinerne har ikke længere »tid« til seriøs og grundig gennemgang og formidling af politiske budskaber. Det bliver til stadighed sværere at trænge igennem den daglige mediestøj, hvilket medfører en voksende politisk magt til personerm der forstår at fremme sit arbejde gennem personlig gennemslagskraft, der typisk er baseret på populistiske tendenser. Dermed forsvinder den ideologiske og kollektive styrke i partiets samlede program, hvilket tydeligvis går imod

det folkestyre, vi i dag tager for givet.

Parlamentarisk repræsentation indebærer i sin natur en faglig samt folkelig bredde af befolkningen, som dermed er sikret den bredest mulige indflydelse på den politiske proces. På denne baggrund er det derfor nødvendigt, at vi i det politiske system i bedst mulig grad forhindrer, at den poitiske dagsorden bliver sat af enkeltpersoner. Dette skal derfor være et forslag, som sigter imod, at give vælgerne sin naturlige ret til at tage stilling til ideologi hellere end personer.

Derfor bør Nordisk Råd undersøge hvordan borgernes politiske bevidsthed kan skærpes, og den ideologiske debat styrkes. Formålet skal være, at vælgerne igen får lejlighed til at tage stilling til ideologi hellere end til enkeltpersoner, og hvordan vi bedst informerer vælgerne og inddrager dem aktivt i den politiske proces.

Jógvan á Lakjuni, á Norðurlandaráðsfundi í Reykjavík

Vóna at finna eina skilagóða loysn

Vónin skal vera, at vit finna eina skilagóða loysn í samstarvi við donsku myndugleikarnar og við norðurlenskum stuðli, segði Jógvan á Lakjuni

Som repræsentant for Færøerne vil jeg her i min korte taletid komme lidt ind på det store politiske spørgsmål, som har taget hele dagsordenen i den politiske diskussion på Færøerne nu i flere år – især de sidste 2 1/2 år, hvor det nuværende landstyre har siddet ved magten.

Der bliver i dag talt meget om den stadig voksende globalisering – og vismandsrapporten, som i dag er til behandling, lægger stor vægt på, at nationalstaten på mange måder er ble-

vet for begrænset til at kunne tage beslutninger og sætte dem i værk.

Det kan derfor måske være vanskeligt for de andre nordiske nationer at forstå, at færingerne – et folk med kun godt 45000 indbyggere – skal vove sig ud i sådan et projekt og oprette sin egen stat - og derfor synes jeg, at det er vigtigt, at vi ved en lejlighed hos de færøske myndigheder med efterfølgende økonomiske og strukturelle kriser – sidst under krisen først i 1990'erne.

Jeg vil gerne lægge vægt på, at vores målsætning ikke bygges på nationalromantiske forestillinger og heller ikke på negative følelser over for det danske samfund. Men derimod baserer vore mål sig på en erkendelse af nogle grundlæggende svagheder i Færø-

ørnes forfatningsmæssige status.

Vi har i dag en hjemmestyreordning, hvor Færøerne er underlagt Danmark. Dette har medført en meget uklar magt- og ansvarsfordeling. På afgørende områder ligger kompetencen på Færøerne, men ansvaret i Danmark. Og dette har undertiden givet sig udslag i manglende ansvarlighed hos de færøske myndigheder med efterfølgende økonomiske og strukturelle kriser – sidst under krisen først i 1990'erne.

Færøerne har også brug for at kunne handle selvstændigt på udenrigsområdet. Danmark er f. eks. med i EU, mens Færøerne står udenfor. – Begrebet »national suverænitet« har måske ikke samme betydning som før, men det er stadigvæk det, der giver adgang til internationalt samarbejde.

Ønsket om suverænitet har selvfølgelig også noget med national identitet og værdighed at gøre. Færøerne har jo sin egen, mere end 1000 år gamle, historie. Vi har vort eget sprog og vor egen kultur.

De sidste år har man på Færøerne udvist stor økonomisk ansvarlighed. Der er sat penge til side, og gæld er betalt ned. Men jeg er bange for, at sætter vi ikke processen i gang, som skal give os fuldt ansvar af vort land, så vil denne ansvarlighed forsvinde. – For ansvarlighedens drivkraft ligger i planerne om, at vi skal tage ansvaret for os selv.

I mere end 100 år har vi færingar drøftet selvstyre for vort land, og det er min overbevisning, at der ikke vil findes politisk ro og heller ikke økonomisk stabilitet på Færøerne, før vi har

opnået vores målsætning om færøsk suverænitet.

Mit håb skal derfor være, at vi skal finde en fornuftig løsning i god forståelse og i samarbejde med de danske myndigheder og med støtte

fra de andre nordiske nationer. Først da vil ordene »Norden er i orden«, som den danske statsminister citerede i går fra Einar Már Guðmundsson, efter min mening gå i opfyldelse.

Suveræniteteten gør forskellen!

Røða hjá Tórbirni Jacobsen, landsstýrismanni í mentamállum á ársfundi Norðurlandaráðsins í Reykjavík 07.11.00:

Hr./fru præsident

Den store folkesanger, islændingen Bubbi Morthens, siger i en af sine fremragende sange: »Þeir sem enga hugsjón hafa, halda kannski að, hamingjan sé fölgín í, að hreyfast ekki úr stað.« Altså, findes der mennesker der mener, at lykken er en følge af sta-

tus quo. Men livet er nu engang anderledes sammenkruet. Det har man været sig bevidst i Rådet, i hvert fald så meget, at man nedsatte et 8 mand stort udvalg, af vismænd, der med sine fremtidssignaler skulle få det nordiske lokomotiv på skinner igen.

Og de har virkelig belyst de ting der er, og bliver, relevante for den nordiske fremtid. Der er ting man kan være enig i, men der findes så sandelig også ting, som man kan diskutere til hudløshed, – uden at blive enige.

Feks. passagen om, at social og kulturel velfærd er forudsætningen for vækst og stabilitet, samtidigt som det bliver slået fast, at økonomisk vækst er en forudsætning for velfærd.

Det sidste lyder som en socialdemokratisk oldtidskliché, hvor plyndring af ressurcer og miljøforurening til lands og til vands var en af »sidegevindsterne« af det gammelkapitalistiske lokomotivs færden fremad og opad.

Der må være flere end mig, der har lugtet stanken af politisk konservering efter socialdemokraternes parade her i går. Der er vist nogen ret i den bastante påstand der verserer i luften herovre, at det Nordiske Råd er blevet Europaparla-

mentets 2´ eller 3´ kammer, en tryk og uforpligtende loge, hvor man bruger tiden til at stive hinandens sjæle af, med en omgang politisk tomgang.

Den danske udenrigsminister Niels Helveg Petersen opridsede i går disse sporadiske citater, om nordens betydning for omverdenen: »Fremgangsrigt samarbejde. Hjulpet demokratiet. Milosovitch. Demokratisk Balkan. Nordiske lande støtter demokratiet, hvorend det skulle være. Det har vi pligt til i Norden. Åbenhed & dialog. Tjetjenien, Montenegro, Albanien, Rusland o.s.v. o.s.v. Det var svært at holde en tåre tilbage efter de omsorgsfulde ord.

Men hvorfor blev Færøerne ikke nævnt i denne sammenhæng?

Hvor er demokratiet i det nordiske samarbejde, hvis man ikke klarer eller er i stand til at give en af verdens mindste nationer, der ligger midt inde det nordiske felt, om ikke andet, så moralsk støtte, på den tunge vej frem til fuld selvstændighed. Problematikken blev bragt på banen i går. Af en islænding. Steingrímur J. Sigfússon, Vinstri-hreyfingin, er muligvis ikke klar over hvad han har været med til at afdække.

Til stor glæde for alle selvstændighedsfolk på Færøerne.

Efter replikken og en efterfølgende replik til Göran Persson, fra færøsk side, hang det ligesom i luften, at der er hellige alliancer mellem dele af landene, dele af de politiske spektre, og de blev efter seancen i går mere visuelle, – end de før har været. Og det er ikke en dårlig ting, at man ved hvor folket står på brættet, inden man kommer ind i den afgørende fase af skakspillet. Det politiske altså.

Frank Dahlggaard spurgte i går Davíð Oddsson om årsagen til det ekstremt vel fungerende Island. Og han fik et godt svar. Som dog kunne være bedre, i hvert fald set fra et færøsk synspunkt. Universitetsprofessoren fra Prince Edward Island, Barry Bartman, sagde i en forelæsning i Nordens Hus i Tórshavn, for et par år siden at: ”Skal vi analysere forskellighederne imellem de små lande, de såkaldte micro-states, så er det helt klart, at årsagen til det islandske mirakel, skal findes i landes politiske suverænitet.

Vi imødeser med den største spænding et frit Færøerne, der får sin naturlige plads som jævnbyrdigt og selvstændigt medlem af Nordisk Råd.

Tórbjörn Jacobsen, landsstýrismaður:

Gott við breiðari og betri umboðan

Røða hjá Tórbjörn Jacobsen umrøðu av Norðurlanda Mentanargrunninum 8. nov. 2000

B 191/nord Nordenudskottets betænkende over ministerrådsforslag om ændringer av øverenskomsten om Nordiska kulturfonden.

Hr./fru formand

I November 1999 foreslog de selvstyrende områders kulturministre, at Åland, Grønland og Færøerne blev bedre repræsenteret i Nordisk kulturfonds bestyrelse. Forslaget blev godt modtaget i kulturfondens styrelse såvel som i ministerrå-

det. Derefter er forslaget blevet behandlet i Nordenudvalget, som anbefaler ministerrådet at gennemføre ændringen.

Helt konkret går forslaget ud på, at antallet af styremedlemmer forhøjes fra 11 til 13. Det færøske, grønlandske og det ålandske medlem og deres suppleanter vælges på skift af Nordisk Råd og Ministerrådet. Jeg tilslutter mig Nordenudvalgets bemærkninger. Det er positivt, at vores ønske om en bredere repræsentation imødekommes.

Det er ligeledes positivt, at der tages udgangspunkt i strategidokumentet Nordisk kultursamarbejde ved årtusindskiftet fra 1998. I det dokument fremhæves

betydningen af de selvstyrende områders fulde deltagelse i kultursamarbejdet.

Dette ministerrådsforslag er et stort skridt i retningen af at implementere strategidokumentet. Det et stort fremskridt for Grønland, Åland og Færøerne. Vi går fra et system, hvor en person på skift skal repræsentere tre lande til et system, hvor vi får hver et medlem, mens de fem suveræne stater har hver to medlemmer.

Dette er så tæt på fuld deltagelse, som man kan komme med den statsretlige stilling, som de selvstyrende områder endnu har. Jeg vil benytte lejligheden til at rette en varm tak til ministerrådet for fremsættelsen af forslaget. Jeg vil samtidig takke Norden-

udvalget for den positive ånd overfor de selvstyrende områder, der præger udvalgets betænkning.

Afslutningsvis skal jeg tillade mig at henlede opmærksomheden andre styrelser under Nordisk ministerråd, hvor de selvstyrende områder i stor udstrækning må nøjes med observatørstatus. Dette er ikke tilfredsstillende og jeg har svært ved at se, hvordan dette system harmonerer med strategidokumentets intentioner om fuld deltagelse. Jeg skal ikke her komme nærmere ind på dette problem. Det kan vi tage op en anden god gang. Jeg vil i stedet slutte med varmt at anbefale Nordenudvalgets forslag.

Tíðindabræv frá Mentunargrunni Studentasfelagsins

Blóðroyndir

Nýggjar yrkingar eftir Tórodd Poulsen

hildið, hvørki í okkara heimsparti ella í nútíðar Japan, men Tóroddur leggur seg eftir tí:

Tóroddur er virkið skald. Í summar gav hann út tvímælt yrkingasavn á føroyskum og donskum, og nú letur hann tíggjunda einmæлта savnið úr hondum. Orðið, eygleiðingin, hendingin verður loftað, samansjóðað og ofta snarað á, so at gerandisfatanin rillar.

Sum tað sæst, hevur høvundurin ikki slept sínum eyðkenda speisemi. Hetta kemur so enn týðiligari fram í øllum hinum yrkingunum, Sjálvit í tekstum, har sjúka ger harðliga vart við seg, hevur yrkjarin ikki hug at sleppa sínum fyrri vanlig fólk skeiva optíkki. Hann er honum í kjotið borin. Og tað fegnast lesarin um.

Tóroddur Poulsen: Blóðroyndir. Yrkingar. Perma: Ova. Mentunargrunnur Studentafelagsins gav út. 96 bls. kr. 120.